

da etc.).

Com que enlloc de la Península no abundava aquesta planta com en les zones d'estanys i deltes del litoral català, la forma catalana va passar manllevada al cast. *sosa* 'herba de vidrier', 'herba de cendrer' («glas-kraut», «aschkraut») que Mettmann imprimeix en el llibre de Vicente Burgos, c. 1490, 16.99, i també en textos de 1611 i potser 1513 (p. 339). A una vella de les muntanyes d'Almeria vaig sentir *sólsa* (Bédar, 1937), compromís entre *sosa* i una forma com la ross. *solda*.

L'origen fou establert per ASteiger i JJHess von Wyss, *VRom.* II, 53-76. Ells citen de l'agricultura de G. A. de Herrera (1511?), ed. de 1818, l'afirmació que SOSA s'anomenen diverses salsolàcies a les prov. de Granada, Múrcia, Alacant i Val., mentre que a Sevilla i Aragó només és nom d'una espècie. S'adonen ells que en castellà és manlleu del català, fixant-se no sols en l'antiga documentació catalana i en el tractament fonètic de *saüda* > *sosa*, sinó també en el fet que és un mot estrany a Portugal; i la forma autòctona a Andalusia és la granadina *zagua* (Herrera); així com en el fet que *sosa* en cast. designa més aviat el producte manufacturat que no la planta. A diferència del català, on la mata es diu així pertot, allà on no en diuen **BARRELLA**.

Però tant els dicc. mallorquins Figuera i Amengual («*sosa*, de cuya centra se fa vidre i sabó») com el val. Escrig («la yerba y la piedra que de ella se hace quemándola»), Belv., Lab., el *DFa.* etc., registren *sosa* com a nom de la salsolàcia i del seu producte. Des del català s'ha d'haver propagat també el nom a l'angl. antiq. *zoza* (1678) i a la forma *σόζα* d'una obra escrita en grec c. 1300 en els Abruzzi. De l'àrab directament degué sortir l'it. *soda*, ja en un text dels Ss. XIV-XV i en un altre del XVI, mot que també ha esdevingut internacional, passant a l'angl. *soda* [1558], cast. *soda* [1555] i fr. *soude* [1527]. Tant la zona del migjorn val. i costes cat., com la siciliana, foren grans centres antics d'elaboració de la barrella i producció de *sosa*, per tant és natural l'expansió internacional de les formes cat. i italiana. L'evolució fonètica de *saüda* en it. *soda* i català *sosa* correspon al tractament fonètic normal en les dues llengües, amb -d- > -z- darrere l'accent: cf. ALAUDA > *alosa*, RODAS > *Roses*, INCUDINE > *enclusa*, LAMPREDA > *llampresa*, SPADA > *espasa*.

Quant a l'àr. ja Baist proposava l'àr. *suuáida* (RFgn. IV, 413-4); Steiger i Hess prefereixen una altra denominació de la mateixa arrel, *saüüd* o *suüüd* usual a Aràbia, *süüüd* allí i a Palestina, Egipte, Trípoli i Algèria, que havent traslladat l'accent en àrab vulgar, s'hauria contret després: *saüüd* > *saüda*. Val a dir que és forçat fonèticament, i més essent *süüüd* molt més estès que *saüüd*, i *suuáida* més que cap en l'àrab del Magreb (Dozy, *Suppl.* I, 699b i Beaussier).

Com que tot això no és més que un derivat de l'adj. 'ásüüd' 'negre' aplicat al 'salat negre', varietat de barrella molt usada en la preparació de *sosa*, i *suuáida* no és sinó el diminutiu normal del femení d'aqueix

adjectiu, femení que té la forma *saüda* en àrab vulgar, és d'aquest que han de sortir el nostre *sosa* i l'it. *soda*, ross. *solda*, així com el granadí *zagua* (amb la pèrdua andalusina de la -d- intervocàlica). Cf. el nom de l'atrabilis o malenconia, que era indiferentment *saüda* (clàssic *saüdá*) o *suuáida*.

L'etimologia SALSa que anteriorment s'havia admès per al mot català i el castellà, era impossible per raons fonètiques car no podia donar altra cosa que *salsa*, segons la nostra fonètica. Per al port. *SOSA*, NL d'origen ignorat, per al mossàr. *šaušjiella* i per a algun altre homònim o parònim remeto a la nota 2 de l'article SOSA del DECH, on deixo també alguns altres detalls poc importants.

De la variant it. i angl. *soda*, adaptada també com a nom científic, s'han derivat el nom del metall *sodi*, amb els seus derivats *sòdic* i *sodalita*.

Sosbatlle, V. *batlle* *Soscaire*, V. *caire* *Soscausa*, V. *cosa* *Soscavació*, *soscavar*, V. *cau* *Soscitar*, V. *citar* *Soscovat*, V. *cova* *Soscriure*, V. *escriure* *Sol(s)-senga*, -*engar*, V. *solsir* *Soslleuament*, *soslleuar*, V. *lleuar* *Sosmetre*, V. *sotmetre* (METRE) *Sosmour*, V. *moure* *Sospasser*, V. *sal* *Sóssec*, *sospec(h)*, V. *sojjar* *Sospedrar*, -*drat*, -*drada*, -*drament*, V. *pedra* *Sospendre*, V. *suspendre* (PENJAR) *Sospès*, V. *penjar* *Sospesa*, *sospesada*, *sospesament*, *sospesar*, V. *pesar* *Sospesser*, V. *sal* *Sospició*, V. *espectacle*

SOSPIRAR, ja s'ha explicat a l'article *ESPIRAR* (III, 651b54-652a7). Alguns suplementes: «*suspirà* e plorà» Llull (*Blanq.* II, 52.4); «en ploran, *suspiran*, dix ---» id., *Obres Rim.*, 382; «Na Ciborea *suspirava* un dia molt fortament» *VidesR.*, 70v2, n. 110 (trad. *suspiratet*). «*Suspirar*: *suspirare*» i «*sospir*: *suspirium*» Busa-N.; *Sospir* Aversó 346 (amb *sospira* i *sospirà* 346, 22); «en tota la nit no haver pogut dormir --- estar de mala gana --- *suspirar*: *suspirare*; lo *suspir*: *suspirium*; gemegar ---» OPou (*ThPu.*, 237); «els carers de Lleyda - passa *suspirant*. / —Per què plores, Pepa - per què plores tant?» MilàF (*Romllo.*, 277.13). *Sospir*, derivat postverbal que ja es formà en llatí merovingi: Gregori de Tours l'empra en plural neutre: «eos lacrimae pauperum, lamenta viduarum, *suspiria* orfanorum interimunt» (*Historia Francorum* v, 28, 34; ix, 30). En cat. el trobem ja en Llull (*Obres Rim.*, 137), Boeci (399), «gità un gran *sospir*» doc. de 1430 (*InuLC*); freqüent en JoMartorell (p. ex. Ri. 767.4, veg. la cita s. v. *SORTIR*), i supra.

Sospita, *sospitable*, *sospitós*, V. *espectacle*; un altre testimoni medieval de *sospitar-se*, a afegir als dos que dono a III, 633b2: «com lo porem nosaltres portar, que negú no se'n *sospit*, ne pensen que d'ací sia exit», *Decam.* IV, § 10, 278.18. El val. monoverí *xospitar* «piular, replicar»: «no *cbospites*, chical!» (*Canyissaes*; SGuarner, *L'Oncle Canyís*, p. 159) deu resultar d'una alteració de *sospitar* sota la influència semàntica i fonètica de *xiuxiuar* 'murmurar' (molt viu en el P. Val. i pron. amb ě).